

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การมีคู่ครองเป็นเรื่องธรรมชาติ ที่พระองค์อัลลอฮ์ (สุบฮานะฮู) ปลูกฝังไว้ในสัญชาติญาณของมนุษย์ เพื่อให้จะให้มนุษย์ได้แพร่พันธ์ต่อไป สัญชาติญาณนี้ได้เกิดขึ้นในโลกของเคร็จมานและโลกพิชด้วยในเรื่องนี้ พระองค์อัลลอฮ์(สุบฮานะฮู) ได้ตรัสไว้ในซูเราะห์ อัลซารียาค อายะฮ์ที่ : 49

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ความว่า “ และจากทุก ๆ สิ่งนั้นเราได้สร้างขึ้นเป็นคู่ ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ไตร่ตรอง ”

ในการสมรสนั้น อิสลามได้บัญญัติมะฮัร เพื่อเป็นการเปิดเผยความต้องการอย่างจริงใจของชายที่ประสงค์จะอยู่รวมเป็นสามีภริยากับสตรี และดำเนินตามหลักการใช้ชีวิตคู่อย่างสมเกียรติ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องเครื่องแต่งกายและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของฝ่ายสตรีในเรื่องการสมรส

มะฮัร คือ ทรัพย์สินค่าสมรสที่ชายต้องชำระให้แก่สตรี อันเนื่องจากการสมรส (นิกาย)

ลักษณะหรือชนิดของมะฮัร ทรัพย์สินที่ใช้เป็นมะฮัร บางครั้งได้กำหนดทรัพย์สินทั้งหลาย เช่น บ้านเรือน เรือกสวน ไร่นา ทอง เครื่องประดับ ฯลฯ บางครั้งได้กำหนดเป็นสิทธิและประโยชน์จากทรัพย์สิน เช่น สิทธิการอาศัยอยู่บ้าน สิทธิการเพาะปลูกบนที่ดินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้จากทรัพย์สินและสามารถกำหนดเป็นราคาได้¹⁸⁹

และเป็นสิ่งชอบธรรม ถ้าหากว่าภริยามีความกินดีที่จะให้สักสิ่งหนึ่งจากทรัพย์สินที่เป็นมะฮัรของนางให้แก่สามีและสามีสามารถนำสิ่งนั้นมาบริโภคด้วยความเอร็ดอร่อยโดยไม่ต้องกังวลความคิดใดๆ ทั้งสิ้น ดังปรากฏในอัลกุรอาน ซูเราะห์ อันนิซาอ อายะฮ์ที่ 4 พระองค์อัลลอฮ์ (สุบฮานะฮู) ได้ตรัสไว้ว่า :

فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا

ความว่า “แต่ถ้าหากพวกนางพอใจต่อพวกเจ้าที่จะให้สักสิ่งหนึ่งจากมะฮัร พวกเจ้าก็จงรับมันมาบริโภคอย่างโอชะและชอบธรรม”

ศาสนบัญญัติไม่ได้กำหนดจำนวนของมะฮัรเป็นที่แน่นอน ก่อนฝ่ายสตรีจะกำหนด

¹⁸⁹ (อิสมาแอ ฮาลี, 2547 :61)

ศาสนบัญญัติไม่ได้กำหนดจำนวนของมะฮัรเป็นที่แน่นอน ก่อนฝ่ายสตรีจะกำหนด มะฮัรควรคำนึงถึงฐานะของฝ่ายชายและธรรมเนียมปฏิบัติปฏิบัติของท้องถิ่นด้วย

สังคมาหรับ ในยุคญาฮิลียะฮ์¹⁹⁰ เมื่อผู้ที่เป็นวะลียะฮ์ของสตรีได้สมรสสตรีที่อยู่ใต้ปกครอง ของเขาผู้ที่เป็นวะลียะฮ์จะยึดเอาทรัพย์สินมะฮัรของนาง โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่นางแม้แต่นิดเดียวทั้งๆที่มะฮัรนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของนางเพียงผู้เดียว

มะฮัร คือ ทรัพย์สินที่วาญิบวาญิบต้องจ่ายด้วยสาเหตุจากการสมรสหรือการร่วมประเวณี เป็นการแลกเปลี่ยนที่สามีได้เสพลูษหรือการร่วมประเวณีกับภรรยา

สำหรับคำที่ใช้เรียกมะฮัรมีทั้งหมดสี่คำด้วยกัน เศาะดาก นิฮุละห์ ษะรีฎะฮ์ มะฮัร อัลอะลีเกะห์ อัลอุกด์ อัลอูกร์ อัลหีบอา อัลเตลล์ อัลนีกาฮ์

ถ้ารับบทบัญญัติของมะฮัร มะฮัรเป็นสิ่งที่สามีวาญิบต้องจ่ายในแก่ภรรยาได้กำหนด มะฮัรตอนทำสัญญาสมรสหรือไม่ได้กำหนดมะฮัรตอนทำสัญญาสมรสก็ตามหรือได้ตกลงกันว่าจะ ทำการสมรสโดยไม่มีมะฮัร ในเมื่อได้ทำสัญญาสมรสถูกต้องตามหลักการของกฎหมายอิสลามแล้ว แล้ว วาญิบแก่สามีต้องจ่ายมะฮัรให้แก่ภรรยา

สำหรับปรัชญาที่ได้บัญญัติมะฮัร เพื่อแสดงถึงความสนใจและเป็นการแสดงเจตรมณ์ ของสามีที่จะคุ้มครอง เกียรติยศและศักดิ์ศรีของภรรยาและเป็นหลักฐานว่า: สามีนั้นมีเจตนาารมณ์ที่ดี ที่จะร่วมชีวิตคู่อย่างสมเกียรติและ โดยความบริสุทธิ์ใจ

สำหรับหน้าที่มอบมะฮัรและค่าใช้จ่ายอื่นๆ นั้นเห็นหน้าที่ของสามี พระองค์อัลลอฮ์ (สุหานะฮะ) ได้ตรัสไว้ในซูเราะห์อันนิซาอ อายะฮ์ 34

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ

ความว่า “บรรดาชายนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาสตรีเนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้ บางคนของพวกเขาเหนือกับอีกบางคนและด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา”

สำหรับกรรมสิทธิ์ของมะฮัรนั้น มะฮัรเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ของภรรยาเพียงผู้เดียว คนอื่นไม่มีสิทธิ์ใดๆเลยในมะฮัรไม่ว่าจะเป็นใครๆก็ตาม พระองค์อัลลอฮ์(สุหานะฮะ) ได้ตรัสไว้ในซูเราะห์ อันนิซาอ อายะฮ์ที่ 4

وَعَاثُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً

¹⁹⁰ ผู้วิจัย ได้อธิบายด้วยความหมายของ อิฮติญะฮ์ 3

ความว่า “และพวกเจ้าจงมอบให้แก่บรรดาสตรี ซึ่งมะฮัรของพวกนางด้วยความเต็มใจ”

การที่พระองค์อัลลอฮ์ใช้ให้บรรดาสามีส่งมอบมะฮัรให้แก่บรรดาภริยาเป็นหลักฐานบ่งชี้
ว่า : มะฮัรเป็นกรรมสิทธิ์ของพวกนางเพียงผู้เดียวเท่านั้นอื่น ไม่มีสิทธิ์

และ มะฮัรเป็นสิทธิสมบูรณ์ของภริยาเพียงผู้เดียวเท่านั้น โดยบุคคลอื่น ไม่มีสิทธิใดๆ
เลยในมะฮัร ไม่ว่าจะใครก็ตาม

สำหรับอัตรามะฮัรมากที่ผู้คณกกฎหมายอิสลามมัซฮับทั้งสี่ได้มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า :
ไม่มีขอบเขตและจำนวนจำกัดในส่วนอัตรามะฮัรมากที่สุด พระองค์อัลลอฮ์(สุบฮานะฮู) ได้ตรัส
ไว้ในเราะห์อันนิซาอ อายะฮ์ที่ 20

وَأَتَيْتُمُ إِحْدَنَهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا

ความว่า “และพวกเจ้าได้ให้แก่นางหนึ่งในหมู่พวกเหล่านั้น ซึ่งทรัพย์สินอันมากมายก็ตาม”

คำว่า : เกนดอร ในอายะฮ์หมายถึงทรัพย์สินจำนวนมากตามที่ชนะของบรรดาเศาะฮาบะห์และ
ดาบิอินที่ผู้วิจัยได้เสนอมานแล้วในบทที่ 3

ท่านอุมัรมีความประสงค์ที่จะกำหนดมะฮัรของสตรี โดยท่านได้ห้ามไม่ให้เรียกมะฮัรมาก
กว่า 400 คิรฮัมและท่านได้กล่าวว่ : ถ้าหากผู้ใดเรียกมะฮัรมากกว่า 400 คิรฮัมส่วนที่เกิน 400 คิร
ฮัมนั้นจะนำเป็นทรัพย์สินกองกลาง หลังจากที่ท่านอุมัรลงจากมินบัยร มีสตรีผู้หนึ่งจากเผ่ากุริสได้
กล่าวแก่ท่านอุมัรว่า : ท่านไม่มีสิทธิที่จะกำหนดมะฮัรของสตรี ท่านอุมัร ได้กล่าวแก่นางกลับว่า :
ทำไม นางตอบว่า : เพราะพระองค์อัลลอฮ์(สุบฮานะฮู) ได้ตรัสไว้ในซูเราะห์ อันนิซาอ อายะฮ์ ที่
20 ว่า :

وَأَتَيْتُمُ إِحْدَنَهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا

ความว่า “และพวกเจ้าได้ให้แก่นางหนึ่งในหมู่พวกเหล่านั้น ซึ่งทรัพย์สินอันมากมายก็ตาม”

หลังจากที่ท่านอุมัร(เราะฎิ) ได้ฟังคำตอบของสตรีผู้นั้นแล้ว ท่านได้กล่าวว่า : โอ้พระ
องค์อัลลอฮ์ จงอภัยแก่ฉันเถิด มนุษย์ทุกคนเชื่อว่าอุมัรในวิชาฟิถุ หมายถึงท่านอุมัร ได้ยอม
รับผิดชอบที่เขาได้กำหนดไม่ให้เรียกมะฮัรของสตรีเกินกว่า 400 คิรฮัมและท่านได้กล่าวอีกว่า : ผู้ใดมี
ความประสงค์ที่จะเรียกมะฮัรเกินกว่า 400 คิรฮัมเป็นสิ่งที่สามารถทำได้

ถึงแม้ว่านักกฎหมายอิสลามมัซฮับทั้งสี่ได้มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า : มะฮัร "ไม่มีขอบเขต และจำนวนจำกัดในอัตรามากที่สุดแต่พวกเขาได้อธิษฐานกันว่าสิ่งที่ควรที่สุด (สุนัต) ในการสมรส นั้นไม่เรียกมะฮัรมากเกินไป ท่านรสูลุลลอฮ (ศ็อลลาฯ)"¹⁹¹ ได้กล่าวว่า:

أن أعظم النكاح بركة أيسره مؤنة
رواه أحمد

ความว่า : การสมรสที่จำริญที่สุดคือการสมรสที่มีมะฮัรน้อย

จุดประสงค์หลักที่ไม่ให้เรียกมะฮัรมากเกินไป เพื่อให้ความสะดวกในการสมรสแก่ บรรดาชายที่มีฐานะยากจนและไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางการสมรสของพวกเขา

อัตรามะฮัรน้อยที่สุด

สำหรับอัตรามะฮัรน้อยที่สุดนั้น นักกฎหมายอิสลามมัซฮับทั้งสี่ได้มีความขัดแย้งกันออกเป็น 3 ทัศนะด้วยกัน

ทัศนะที่หนึ่งเป็นทัศนะมัซฮับหะนะฟีและบรรดาสายของเขาได้กล่าวว่า : อัตรามะฮัรน้อยที่สุด หนึ่งดีนาร์หรือสิบดิรฮัม ด้วยหลักฐานจากคำคำรัสของพระองค์อัลลฮ (สุบฮานะฮ) ใน ซูเราะห์ อันนิซาอ อายะฮ์ 24:

أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ

ความว่า " ในการที่พวกเขาจะแสวงหามาด้วยทรัพย์ของพวกเขา"

อายะฮ์นี้ได้ให้ความหมายว่า : การที่พวกเขาจะแสวงหามาด้วยทรัพย์ของพวกเขา นั้น วาญิบต้องกำหนดจำนวนทรัพย์ที่แน่นอนเปรียบเทียบเสมือนการกำหนดจำนวนทรัพย์ที่ต้องให้ชะกาต

สำหรับหรับอัตรามะฮัรน้อยที่สุดนั้นมีด้วยบทจากหะดีษที่ได้กำหนดคือหะดีษที่เล่าจาก อิบน์อุมร์ ท่านนบี(ศ็อลลาฯ) ได้กล่าวว่า:

لا تنكحوا النساء إلا الأكفاء ولا يزوجن إلا الأولياء ولا مهرتون عشرة دراهم
رواه البيهقي

¹⁹¹ ผู้วิจัยได้อ้างแล้วในหน้า 46

ความว่า “ไม่สามารถสมรสกับบรรดาสตรีได้นอกจกจะต้องสมรสกับบรรดาชายที่เป็นคู่ควรกับพวกนาง และไม่สามารถจะทำการสมรสบรรดาพวกนางได้ นอกจากบรรดาผู้ที่เป็นวะลีย ของพวกนาง และไม่ใช่มะฮัร หากมีค่าน้อยกว่า 10 ดิรฮัม”¹⁹²

ทัศนะที่สองเป็นทัศนะมัซฮับมาลิกีย์ อัตรามะฮัรน้อยที่สุด1/4 คินาร์หรือสามดิรฮัม ถ้าหากได้สมรสด้วยมะฮัรที่น้อยกว่า1/4คินาร์หรือสามดิรฮัมสามีต้องเพิ่มมะฮัรให้ครบ1/4 คินาร์หรือสามดิรฮัม ในเมื่อสามีไม่ยินยอมเพิ่มมะฮัรให้ครบตามจำนวนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การสมรสต้องมีการยกเลิกด้วยก เรห่าเพราะเกิดความคัดแย้งในเรื่องมะฮัรและจำเป็นแก่สามีต้องจ่ายครึ่งหนึ่งของมะฮัรคืนมา

นักกฎหมายอิสลามที่สังกัดมัซฮับมาลิกีย์ ไม่ได้ยกหลักฐานจากอัศอรานและหะดีษมาประกอบถึงที่พวกเขาได้กล่าวมา เพียงแต่ได้เปรียบเทียบอัตรามะฮัรน้อยที่สุดกับนิซอบข โมย สำหรับนิซอบข โมยตามทัศนะมัซฮับมาลิกีย์1/4คินาร์หรือสามดิรฮัม

ทัศนะที่สามเป็นทัศนะมัซฮับชาฟีอีและอะหมัดบุตรหัมบัลีย์ ทั้งสองมัซฮับนี้ ไม่มีขอบเขตและจำนวนจำกัดในอัตรามะฮัรน้อยที่สุด ถึงที่ชุมชนถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่า ถึงแม้ว่าค่าของสิ่งนั้นจะน้อยนิดก็ตาม สามารถกำหนดเป็นมะฮัรได้

สำหรับหลักฐานตามทัศนะของสองมัซฮับนี้

คำดำริของพระองค์อัลลอฮฺ(สุบหานะฮฺ) ในซูเราะห์ ยันนิซาอ อายะฮฺ 24

بِأَمْوَالِكُمْ

ความว่า “ด้วยทรัพย์สินของพวกเขา”

อายะฮฺนี้สามารถเป็นหลักฐานว่า : พระองค์อัลลอฮฺไม่ได้กำหนดไว้ว่าทรัพย์สินที่เป็นมะฮัรนั้นมีจำนวนเท่าไร ? มากน้อยเพียงใด ทรัพย์สินที่มีค่าน้อยนิดก็สามารถเป็นมะฮัรได้

หลักฐานจากสุนนะห์

หะดีษที่เล่าจากอับดุลลอฮฺบุตรอามีรบุตรเราะบิอะห์¹⁹³

ان امرأة من بني فزارة تزوجت علي نعلين فقال رسول الله
ارضيت من نفسك ومالك قالت نعم فاجازه رواه احمد والترمذي
وصححه

¹⁹² รายงานโดย อัลบัยหะกีซี, หะดีษเคอะอ็อฟ(หะดีษที่รายงานด้วยสายรายงานที่อ่อน)

¹⁹³ หะดีษนี้ผู้วิจัยได้อ้างแล้วในหน้า 53

ความว่า “แท้จริงสตรีผู้หนึ่งจากตระกูลบะนีซะฮาระหะหฺได้สมรสโดยมีรื่องทำและสองข้างเป็น
มะฮฺร์ ท่านรศูดตอฮฺ(ศ็อลฯ) ได้กล่าวว่า : ได้ถามนางว่า : พอใจให้แก่ตัวเธอและทรัพย์สินของเธอ
ด้วยมะฮฺร์ที่เป็นรื่องทำและสองข้างใหม่ นางตอบว่า : พอใจละ จึงท่านนบี (ศ็อลฯ) ได้อนุญาตให้
สมรส

หะดีษที่เล่าจากสะหฺลบุตรสะอัด ท่านรศูด(ศ็อล)¹⁹⁴ ได้กล่าวว่า:

التمس ولو خاتما من حديد
رواه البخاري ومسلم

ความว่า “ท่านจงให้แก่นางเถิด แม้จะเป็นเพียงแหวนเหล็กสักวงหนึ่งก็ตาม”

สิ่งที่สามารถเป็นมะฮฺร์ตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่

สำหรับสิ่งที่สามารถเป็นมะฮฺร์ ได้ตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ ทุกๆสิ่งที่มีค่าและเจาะจง
สามารถนำมาส่งมอบได้และต้องเป็นสิ่งที่สะอาดไม่ใช่สิ่งสกปรก เช่น นาค เงิน ทอง จะเป็นทอง
ที่บริสุทธิ์แล้วหรือไม่บริสุทธิ์ ทองรูปพรรณ ทองแท่ง สิ่งสกปรกไม่สามารถเป็นมะฮฺร์ได้ เช่น ขี้
สัตว์เป็นดินและสิ่งที่สามารถมาชั่งหรือตวงได้ เช่น น้ำตาล ข้าวสาร สิ่งที่สามารถเคลื่อนที่ได้
เช่น รถยนต์ มอเตอร์ไซด์ หรือไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น บ้าน ดิน สวน ที่ดิน เป็นต้น สิ่งที่
ได้กล่าวมา เป็นสิ่งที่มัซฮับทั้งสี่ไม่มีความขัดแย้งกัน

สำหรับสิทธิและผลประโยชน์สามารถเป็นมะฮฺร์ได้หรือไม่

สำหรับผลประโยชน์จากการสอนอัลกุรอาน ไม่สามารถกำหนดเป็นมะฮฺร์ ตามทัศนะมัซ
ฮับหะนะฟีเพราะว่าการสอนอัลกุรอานหรือสอนบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา สิ่งที่เป็น
หะลาและหะรอมเ็นการจงรักภักดี(อิบาดะห์)ต่อพระองค์อัลลอฮฺ(ศุบฮานะฮฺ) สิ่งที่เป็นการรัก
ภักดี(อิบาดะห์)ต่อพระองค์อัลลอฮฺ(ศุบฮานะฮฺ) ไม่สามารถเอาผลตอบแทน ผิดจากทัศนะมัซฮับ
มาลิกีย์ ซาฟีอีและหัมบะลีฮฺ ผลประ โยชน์จากการสอนอัลกุรอานสามารถกำหนดเป็นมะฮฺร์ได้
หลักฐานก็คือหะดีษที่เล่าจากสะหฺลบุตรสะอัด (เราะฎิ)ที่ท่านรศูด(ศ็อลฯ) ได้กล่าวแก่สะะฮะบะหฺผู้

¹⁹⁴ หะดีษนี้ผู้วิจัย ได้อ้างแล้วในหน้า 50

หนึ่งว่า : ท่านมีสิ่งใดบ้างจากอัลกุรอาน ? เศาะฮาบะห์ผู้นั้น ได้กล่าวว่า : ข้าพเจ้ามีซูเราะห์นั้นและซูเราะห์นั้นเขาได้นับมันไว้ ท่านรูด (คือลา) ได้กล่าวแก่เศาะฮาบะห์ผู้นั้นว่า : ท่านอ่านจำขึ้นใจไหม เขาตอบว่า : ารับ ท่านรูด(คือลา) ได้กล่าวแก่เศาะฮาบะห์ผู้นั้นอีกว่า : ท่านจงไปเถิดแท้จริงข้าพเจ้าได้สมรสท่านด้วยสิ่งที่มีอยู่จากอัลกุรอาน

มะฮัรเป็นองค์ประกอบของการสมรสหรือไม่

เกี่ยวกับประเด็นนี้นักกฎหมายอิสลามมัซฮับทั้งสี่ได้มีทัศนะแตกต่างกันออกเป็นสองทัศนะด้วยกัน

ทัศนะที่หนึ่งเป็นทัศนะมัซฮับหะนะฟี มัลิกีย์และชาฟีอี มะฮัรเป็นสิ่งที่สามีวาญิบต้องจ่ายให้แก่ภรรยา เมื่อได้มีการทำสัญญาสมรสกัน แต่ว่ามะฮัรนั้นไม่ใช่องค์ประกอบหนึ่งจากองค์ประกอบหลายอย่างของการสมรสและไม่ใช่เป็นเงื่อนไขของการสมรส แต่ว่ามะฮัรนั้นเป็นเครื่องหมายของการสมรส

ทัศนะที่สองเป็นทัศนะมัซฮับมาลิกีย์ มะฮัรเป็นองค์ประกอบของการสมรสและเป็นเงื่อนไขของการสมรส การที่สามีภรรยาได้ทำเงื่อนไขมาว่าจะทำการสมรสโดยไม่มีมะฮัร การกำหนดเงื่อนไขที่โมฆะทำให้การทำสัญญาสมรสเป็นโมฆะไปด้วย

มัซฮับทั้งสี่ได้นิยามความหมายของมะฮัรมุสัมาแตกต่างกันแต่มีความหมายคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

มัซฮับหะนะฟีได้นิยามว่า : ทรัพย์สินที่วาฮิบ ชายต้องมอบก่อนทำสัญญาสมรสหรือได้ทำข้อตกลงก่อนที่จะทำสัญญาสมรส เป็นการแลกเปลี่ยนที่ชายได้เสพสุขอวัยวะเพศของภรรยา

มัซฮับมาลิกีย์ได้นิยามว่า : ทรัพย์สินที่ต้องมอบให้แก่ภรรยาเป็นการแลกเปลี่ยนที่สามีได้เสพสุขอวัยวะเพศภรรยา

มัซฮับชาฟีอีได้นิยามว่า : ทรัพย์สินที่วาญิบ ต้องจ่ายด้วยสาเหตุมาจากการสมรสหรือการร่วมประเวณี

มัซฮับหัมบาลีย์ได้นิยามว่า : ทรัพย์สินที่วาฮิบ ต้องจ่ายเป็นการตอบแทน ด้วยสาเหตุมาจากการสมรส ถึงแม้ว่าทรัพย์สินนั้นได้กำหนดก่อนทำสัญญาสมรสหรือด้วยการกำหนดของสองฝ่ายที่ได้มีการยินยอมกัน

ถ้ารับเงื่อนไขที่ต้องใช้กับมะฮัรมุสัมา

เมื่อสามีภรรยาได้มีการร่วมประเวณีกัน

นักกฎหมายอิสลามมัซฮับทั้งสี่ได้อธิบายมาด้วยกันว่า : ในเมื่อสามีภรรยาได้มีการร่วมประเวณีกัน

วาญิบแก่สามีน้องต้องจ่ายมะฮัรให้แก่ภริยาจำนวนเต็มที่ได้กำหนดไว้ตอนทำสัญญาสมรสและถือว่าเป็นหนี้สินที่ติดตัวสามีโดยไม่ต้องพิจารณาว่าในขณะที่ได้มีการร่วมประเวณีเป็นการร่วมประเวณีที่ศาสนาได้อนุมัติ คือ ได้มีการร่วมประเวณีในขณะที่ภริยาสะอาด ไม่มีประจำเดือนหรือได้มีการร่วมประเวณีที่ศาสนาไม่อนุมัติคือ ได้มีการร่วมประเวณีในขณะที่ภริยาสะอาด ไม่มีประจำเดือน

ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เสียชีวิตสามีหรือภริยา

ในกรณีที่ยังไม่ได้ร่วมประเวณีกัน ถ้าหากสามีเสียชีวิตมะฮัรก็ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยาทันทีหรือภริยาเสียชีวิตมะฮัรก็ตกเป็นส่วนหนึ่งของกองมรดกของภริยา หากได้มีการร่วมประเวณีกันแล้ว ก็เข้าข่ายกรณีแรกเพราะการเสียชีวิตนั้นถือว่าการสมรสได้สิ้นสุดด้วยความสมบูรณ์ ดังนั้นภริยาจึงมีสิทธิในมะฮัรอย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าในกรณีที่ภริยาได้สละสิทธิก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญาสมรสก็ตามตามที่สนะของมัชฮับหะนะฟี และมัชฮับชัฟิอี และมัชฮับมาลิกีย์ เมื่อเกิดเสียชีวิตของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ภริยาไม่มีสิทธิรับค่าใดๆ จากสามี

ได้ร่วมหอเดียวกัน

ในเมื่อสามีภริยาได้ร่วมหอเดียวกันถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามแล้ว วาญิบแก่สามีจ่ายมะฮัรให้ภริยาหรือไม่

เกี่ยวกับประเด็นนี้นักกฎหมายอิสลามที่สังกัดมัชฮับทั้งสี่ได้ความขัดแย้งกันออกเป็นสองทัศนะด้วยกัน

ทัศนะที่หนึ่งเป็นทัศนะของนักกฎหมายอิสลามที่สังกัดมัชฮับหะนะฟีและมัชฮับชัฟิอี วาญิบแก่สามีต้องจ่ายมะฮัรให้แก่ภริยาจำนวนเต็ม ในเมื่อทั้งสองได้ร่วมหอเดียวกันแล้ว ถึงแม้ว่าทั้งสองไม่ได้มีการร่วมประเวณีกันก็ตาม ถ้าหากว่าทั้งสองได้กำหนดมะฮัรตอนทำสัญญาสมรส แต่ถ้าหากว่าทั้งสองยังไม่ได้กำหนดมะฮัรตอนทำสัญญาสมรสหรือได้กำหนดด้วยสิ่งที่ทางศาสนาไม่อนุมัติให้ครอบครอง สามีต้องจ่ายมะฮัรมิถให้แก่ภริยาตามที่สนะทั้งสองมัชฮับนี้แล้ว การที่สามีภริยาได้ร่วมหอเดียวกันเปรียบเสมือนได้การร่วมประเวณีกัน

ทัศนะที่สองเป็นทัศนะของนักกฎหมายอิสลามที่สังกัดมัชฮับชัฟิอีและมาลิกีย์ การที่สามีภริยาได้ร่วมหอเดียวกัน โดยทั้งสองไม่ได้มีการร่วมประเวณีกัน ไม่วาญิบแก่สามีต้องจ่ายมะฮัรจำนวนเต็มให้แก่ภริยาแต่สามีต้องจ่ายครึ่งหนึ่งของมะฮัรที่ได้กำหนดไว้ ด้วยหลักฐานจากอัลกุรอาน พระองค์อัลลอฮ์ (สุบหานะฮู) ได้ตรัสไว้ในซูเราะห์อัลบะเกาะเราะห์ อายะฮ์ 237

وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ
فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ

ความว่า “และถ้าหากพวกเจ้าหย่าพวกนางก่อนที่พวกเจ้าจะแตะต้องนาง”¹⁹⁵ โดยที่พวกเจ้าได้กำหนด
มะฮัรแก่นางแล้ว ก็ขอให้แก่นางครึ่งหนึ่งของสิ่งที่พวกเจ้าได้กำหนดไว้”

คำว่า: อัลมัฮัร (المسيس) ในอายะฮ์หมายถึงการร่วมประเวณีกัน พระองค์อัลลอฮ์ (สุบฮานะฮู) ไม่ได้ชี้แจงว่า: ได้ร่วมหรือเดียวกันหรือไม่ การที่สามีภริยาได้ร่วมหรือเดียวกันเพียงอย่างเดียวโดยไม่
ได้มีการร่วมประเวณี ไม่ว่าฉบับแก่สามีต้องมะฮัรจำนวนเต็มให้แก่ภริยาแต่สามีต้องจ่ายครึ่งหนึ่ง
ของมะฮัรได้กำหนดไว้

เงื่อนไขที่ต้องใช้กับมะฮัรมิถ

นิกาคต์ฟวิฏ เกี่ยวกับนิกาคต์ฟวิฏ¹⁹⁶ ตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ สามารถสรุปได้ว่า: ชายและ
สตรีได้ทำการสมรสกันโดยไม่ได้อำหนดมะฮัรตอนทำสัญญาสมรส สามีต้องจ่ายมะฮัรมิถให้แก่
ภริยา ถ้าหากว่าทั้งสองได้มีการร่วมประเวณีกันก่อนที่มะฮัรจะถูกกำหนดและสามีต้องจ่ายมุดอะห์
อย่างเดียวหากเกิดมีการหย่าร้างก่อนได้มีการร่วมประเวณีกันและสามีต้องจ่ายมะฮัรมิถให้แก่ภริยา
เหมือนกันในกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้เสียชีวิตตามทัศนะมัซฮับหะนะฟียะ ซาฟีอีเย่และหัมบะลีเย่
จากทัศนะมัซฮับมาลิกียะห์ที่ สามีไม่ต้องจ่ายค่าใดๆให้แก่ภริยาด้วยสาเหตุมาจากการเสียชีวิต

การสมรสที่ได้มีการตกลงกันโดยไม่มีมะฮัร

การที่สามีภริยาได้ตกลงกันว่าจะทำการสมรสโดยปราศจากมะฮัร การสมรสที่มีเงื่อนไข
ดังกล่าวไม่ทำให้การทำสัญญาสมรสเป็นโมฆะ การกำหนดเงื่อนไขที่โมฆะ ไม่ทำให้การทำสัญญา
สมรสเป็นโมฆะไปด้วยตามทัศนะของมัซฮับหะนะฟีเย่ ซาฟีอีเย่และหัมบะลีเย่และสามีต้องจ่ายมะ
ฮัรมิถให้แก่ภริยา ถ้าหากว่าทั้งสองได้มีการร่วมประเวณีกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เสียชีวิตคิด
จากทัศนะมาลิกียะห์ที่ การกำหนดเงื่อนไขที่โมฆะทำให้การทำสัญญาสมรสเป็นโมฆะไปด้วย ถ้า
หากทั้งยังไม่ได้มีการร่วมประเวณีกันแต่ถ้าหากทั้งสองได้มีการร่วมประเวณีกันแล้วการทำสัญญา

¹⁹⁵ ก่อนที่จะสัมผัสและจะสมสู่นาง

¹⁹⁶ สำหรับความหมายนิกาคต์ฟวิฏผู้วิจัยได้อธิบายแล้วค ในทัศนะมัซฮับทั้งสี่ในหน้า 76

สมรสไม่สิ้น โฉมะ แต่สามีต้องจ่ายมะฮัรมิยิลให้แก่ภรรยาและสามี ไม่ต้องจ่ายค่าใดๆด้วยสาเหตุจากการเสียชีวิตหรือด้วยสาเหตุจากการหย่าร้างกันก่อนมีการร่วมประเวณีกัน

การสมรสที่ได้กำหนดมะฮัรที่ใช้ไม่ได้

การสมรสที่ได้กำหนดมะฮัรที่ใช้ไม่ได้ เช่น ได้กำหนดชากสัตว์ที่ตายแล้วหรือได้กำหนดสิ่งทีถือว่าไม่สิ้นทรัพย์ เช่น เมล็ดแป้งสาลีหนึ่งเม็ด หรือได้กำหนดสิ่งที่ศาสนาอิสลามไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่า เช่น สุกร สุรา หรือได้กำหนดสิ่งที่ไม่สามารถนำมาส่งมอบให้แก่ภรรยาได้ เช่น นกที่กำลังบินอยู่บนท้องฟ้า เมื่อได้กำหนดสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นมะฮัร การสมรสถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลามไม่เป็นโฉมะเว้นแต่สามีต้องจ่ายมะฮัรมิยิลให้แก่ภรรยา ถ้าหากว่าทั้งสองได้มีการร่วมประเวณีกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจากสามีภรรยาได้เสียชีวิตคามทัสนะมัซฮับหะนะฟียฺชาฟีอียฺและหัมบะลียฺผิดจากทัสนะมัซฮับมาลิกียฺ เมื่อสามีภรรยาได้สมรสกันและได้กำหนดสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นมะฮัร การทำสัญญาสมรสเป็นโฉมะนอกจากกรณี สามีภรรยาได้มีการร่วมประเวณีกันแล้ว การทำสัญญาสมรสไม่สิ้นโฉมะและวาญิบแก่สามีต้องจ่ายมะฮัรมิยิลให้แก่ภรรยา แต่ถ้าหากว่าทั้งสองได้แยกทางกันด้วยการหย่าร้างกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจากสามีภรรยาได้เสียชีวิตภรรยาไม่มีสิทธิรับมะฮัรจากสามี

ข้อเสนอแนะ

ในสังคมเราปัจจุบันร่วมถึงชนบรกรรมนิยมประเพณีของชนชาวอาหรับเป็นที่นิยมกันมาก เมื่อจะมีการสมรสครอบครัวจะเรียกมะฮัรสูงเกิน ไปเป็นทรัพย์สินจำนวนมาก เช่น หนึ่งแสน สองแสน สามแสนบาท เป็นต้น การจะเรียกมะฮัรสูงเกิน ไปด้วยทรัพย์สินจำนวนมาก จะเป็นอุปสรรคแก่ชายที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถจะหาทรัพย์สินจำนวนเหล่านี้ได้ประกบกับสังคมปัจจุบันบรรดาชายที่มีฐานะยากจนมีจำนวนมากกว่าบรรดาชายที่มีฐานะร่ำรวย พร้อมกันนั้นจำนวนบรรดาสตรีมีมากกว่าจำนวนบรรดาชาย เป็นเหตุให้บรรดาชายและบรรดาสตรีประสบปัญหาการสมรสอยู่เป็นเนืองกึ่งทำให้ความเสียหายเกิดขึ้นทั้งบรรดาชายและบรรดาสตรีอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความเลวร้ายอย่างมากมาย ทำให้เรื่องการสมรสเกิดความซงักงั้น ถึงที่ทะเลาะถลาายเป็นเรื่องลำบาก ทำให้บรรดาชายและบรรดาสตรีหันเห่สู่เส้นทางที่ไม่ดี เส้นทางของมานร้าย

ถึงแม้ว่ามะฮัร ไม่มีจำนวนจำกัดในอัตราามากที่สุด ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอแล้วในบทที่ 3 แต่ว่าสิ่งที่ควรที่สุด(สุด) เรียกมะฮัรน้อยเพื่อให้บรรดาชายที่มีฐานะยากจน สามารถทำการสมรสได้ ประกอบกับศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมเอาใจใส่เปิด โอกาสให้มีการสมรสเกิดขึ้นมากๆ เพื่อให้ทุก

ค้นหาความสุขด้วยสิ่งที่หะลาลที่ดีๆ และการสมรสที่มีค่า่าใช้จ่ายน้อยที่เรียกมะฮัรน้อย มีความสิริ
มงคลและความจำเริญสุข ท่านรศูดุลลอฮ์(คีอตา)¹⁹⁷ ได้กล่าวว่ :

أن أعظم النكاح بركة أيسره مؤنة
رواه أحمد

ความว่ : แท้จริงการสมรสที่จำเริญที่สุด คือการสมรสที่มีค่า่าใช้จ่ายน้อย
ท่านรศูดุลลอฮ์¹⁹⁸ (คีอตา) ได้กล่าวอีกว่ :

أن من يمن المرأة تيسير خطبتها ، و تيسير صداقها ، و تيسير رحمها
رواه أحمد

ความว่ : แท้จริงส่วนหนึ่งของความจำเริญของสตรี คือ ความเรียบง่ายในการหมั้นของนาง ความ
เรียบง่ายมะฮัร ของนาง และความเรียบง่ายมรดกของนาง(ในการคลอดลูก)

และอีกอย่างหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมเราปัจจุบัน เมื่อผู้ที่เป็นวะลียได้สมรสสตรีที่อยู่ใน
ความดูแลของเขา วะลียได้ยึดเอาทรัพย์สินที่เป็นมะฮัรของนาง การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำ
เหมือนสมัยญาฮิลียะฮ์ มะฮัรเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยาเพียงเดียว บุคคลอื่นไม่มีสิทธิใดๆในมะฮัร
พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ชัดเจนในซูเราะห์อันนิซาฮ อายะห์ที่ 4

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً

ความว่ : และพวกเจ้าจงมอบให้แก่บรรดาสตรี ซึ่งมะฮัรของพวกนางด้วยความเต็มใจ

¹⁹⁷ หะดีษนี้ผู้วิจัย ได้อ้างแล้วในหน้า 46

¹⁹⁸ หะดีษนี้ในศอฮิฮ์อิบนุหิบบาน หะดีษเลขที่ 4095 ติดาบ นิลาสุ บท เศาะดาบ